

Geachte Burgemeester, Wethouders en raadsleden van de gemeente Arnhem,

Vandaag is ons de gelegenheid geboden kort te spreken.

De vergadering die hier op volgt gaat over de meer-jaren planning en dus ook over een visie voor de toekomst.

Een toekomst waarin naar ons inziens, de AKU-fontein gerestaureerd en behouden zou moeten worden op de het Gele Rijdersplein waarvoor ontworpen is.

Gisteren heeft u allen een pdf ontvangen van het boek 'De Wachters van Shinkichi Tajiri'.

Wij hebben dit gestuurd zodat u meer kunt lezen over de maker van het beeld van de AKU-fontein en hoe zijn ervaringen uit de Tweede wereldoorlog als een rode draad door zijn oeuvre loopt.

Ik zal u hier in het kort over vertellen:

-Shinkichi Tajiri, beeldhouwer, een Amerikaan van Japanse afkomst, geboren in Los Angeles.

-Op zijn 7 december 1941, zijn 18de verjaardag, wordt Pearl Harbor gebombardeerd. Vanaf dat moment is zijn leven totaal veranderd.

-Als reactie op dit bombardement worden alle aan de West-kust van Amerika wonende Japanse immigranten en Amerikanen van Japanse afkomst geïnterneerd in 10 concentratiekampen.

-Om daaruit te kunnen komen meldt hij zich in 1943 vrijwillig aan bij het Amerikaanse leger en wordt ingedeeld in het 442nd Regimental Combat team. Dit leger onderdeel en de 100th Battalion bestaat uit louter en alleen Japans-Amerikanen die in 1944 in de frontlinies in Italië worden ingezet.

-Hij raakt gewond in Italië, en wordt buiten frontlinies op diverse plekken in Frankrijk en Duitsland gestationeerd, na de demobilisatie in 1946 woont hij in Chicago.

Na de Tweede Wereldoorlog zal de 442nd Regimental Combat Team en het 100th Battalion de hoogst gedecoreerde legereenheid blijken te zijn, en met de meeste slachtoffers.

Nog niet zo lang geleden, in 2011 krijgen deze Japans-Amerikaanse veteranen (in vele gevallen postuum) de Congressional Gold Medal - het is de hoogste Amerikaanse burger onderscheiding - uitgereikt door president Obama.

-In 1948 gaat hij met de GI bill studeren in Parijs. Later in 1956 verhuist hij met zijn toekomstige vrouw Ferdi naar Amsterdam. Onze moeder Ferdi is geboren in Arnhem en studeerde ten tijden van hun ontmoeting ook Parijs.

-De Tweede Wereldoorlog is een belangrijk thema door zijn gehele oeuvre en ook van belang bij het vertellen over de betekenis van de AKU-fontein, een van de topmonumenten van de Wederopbouw.

Dat architect Henk Brouwer juist aan Shinkichi Tajiri vraagt een beeld te ontwerpen voor de AKU-fontein getuigt van groot inzicht. Hoe mooi is het om een beeldhouwer, die als Amerikaanse veteraan in de Tweede Wereldoorlog gevochten heeft voor de bevrijding van Europa, te vragen voor een beeld bij een monument voor de Wederopbouw in Arnhem.

Een beeldhouwer die op dat moment in Nederland en in het buitenland al veel erkenning kreeg met zijn vernieuwend werk.

In de daaropvolgende jaren vertegenwoordigde hij Nederland oa in 1962 op de Biënnale in Venetië,

-ontvangt hij in 1963 de Mainichi Shibusu Prijs voor Plastiek op de Biënnale van Tokyo, Japan,
-neemt hij in 1964 en 1968 deel aan de Documenta in Kassel, Duitsland,
-in 1965 wordt het monumentale beeld 'Endless Column for Meditation' (Dayton collection) geplaatst in de stad St. Paul, Minnesota, VS.

Dat hij gezien wordt als een van de vernieuwers van de Nederlandse Beeldhouwkunst wordt nogmaals bevestigd door het volgende.

In 2013 is zijn beeld 'Made in USA' opgenomen in de collectie van de Twintigste Eeuwse Kunst in het Rijksmuseum te Amsterdam. Dit beeld stamt uit dezelfde periode en is met dezelfde techniek gemaakt als de 'Explosive Forces of Nature' die bij de AKU-fontein staat.

De woorden van uw eigen burgemeester Kaiser, die in de opmars naar Market Garden in het persbericht van 7 juli 'Bridge to Liberation Experience' zegt, en nu quote ik: "De strijd van die dagen heeft ons lessen geleerd die voor altijd hun waarde hebben. De kracht, volharding, de hoop en het vertrouwen waarmee na de oorlog het land opnieuw werd opgebouwd, is nog altijd een voorbeeld voor ons allemaal."

Deze woorden geven ook precies de essentie, de betekenis weer van het beeld 'The Explosive Forces of Nature', de ontembare krachten van de natuur! Zoals de natuur zich herstelt na verwoesting en er nieuw leven ontstaat en tot bloei zal komen.

U kunt zich voorstellen dat wij geshockeerd waren toen de plannen ten aanzien van het ontmantelen/slopen van de AKU-fontein ons ter ore kwamen.

Ongetwijfeld val ik in herhaling bij andere sprekers als ik de volgende constatering doe die pleiten voor het behoud van de AKU-fontein namelijk:

- De AKU-fontein is een Wederopbouw monument die speciaal ontworpen is voor het Gele Rijdersplein
- Het is in 1961 door de AKU geschonken aan de burgers van Arnhem.
- Het heeft in 2008 de status van gemeentelijk monument gekregen.
- Het in 2013 is voorgedragen als Rijksmonument en beschouwd wordt als één van de topmonumenten van de Wederopbouw.
- Dat dat bijzonder is omdat binnen deze illustere lijst van voornamelijk gebouwen, het hier gaat om een openbare ruimte die tevens ook ingebed is in Wederopbouw architectuur.
- Dat zowel de architect als de beeldhouwer, beiden hun sporen verdiend hebben in hun eigen vakgebied en veel gewaardeerd zijn.
- Dat de maker van het beeld een Tweede Wereldoorlog veteraan is van het Amerikaanse leger.
- Dat vòòr de AKU-fontein een kei ligt van de Liberation Route, en daarmee de historische waarde van de diverse monumenten op het Gele Rijdersplein extra versterkt wordt!

In het rapport Uitvoeringsprogramma Zuidelijk Binnenstad van september 2014 staat op pagina 7, een top 10 lijst van succesfactoren voor sociaal-economische waardeontwikkeling van wijken en steden, zoals dat wel genoemd wordt.

Dat zo lezende kom ik tot de conclusie dat de AKU-fontein op het Gele Rijdersplein vrijwel alle succesfactoren in zich draagt als men het behoudt en opknapt. Men spreekt over 1. flexibiliteit, 2. functievermenging, 3. landschappelijke kwaliteit, 4. bereikbaarheid, 5. gebruiker (invloed/overleg), 6. dichtheid, 7. identiteit, 8. ontmoetingsplekken, 9. diversiteit, 10. voorzieningen.

Wij vinden het daarom onbegrijpelijk dat men overweegt een monument die zo volmaakt is in al zijn facetten en geschiedenis, te ontmantelen, af te breken en daarmee totaal uit zijn context te halen en dus voor altijd verloren te laten gaan!

Wij vinden het onbegrijpelijk en ook triest om te zien hoe verwaarloosd de AKU-fontein er nu bij ligt, ondanks zijn in 2008 verkregen status als gemeentelijk monument! En wat is dan eigenlijk de waarde van zo'n status?

Ooit stond het er met hoog spuitende fonteinen, prachtige verlichting, aangekleed met plantenbakken, en met vitrines die de burgers informeerden over de laatste tentoonstellingen bij het Gemeente museum. Het was er goed toeven als in een oase in een stad waar men elkaar kon ontmoeten of even pauzeren!

En nu, nu is zijn de lichten uitgedaan, spuiten de fonteinen op veel minder dan halve kracht, wordt er al jaren geen onderhoud meer gepleegd en ligt het er verpauperd bij. Trekt het 's avonds publiek aan die men liever niet in het donker tegenkomt. Al deze zaken zijn het AKU-monument niet aan te rekenen, zeggen niets over de waarde van het monument maar des te meer over hoe er voor gezorgd wordt en de gevolgen daarvan!

Al deze zaken zijn relatief eenvoudig op te lossen, als men het AKU-monument weer in ere herstelt en daarmee teruggeeft aan alle burgers van Arnhem!

Als men er weer de gebruikskwaliteit aan geeft die het ooit had, en die het als uniek monument van de Wederopbouw in de stad Arnhem en in deze tijd kan hebben!

Zoals in het rapport van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed staat te lezen, is het een in essentie goed bewaard plein.

Ook de jongste generatie studenten kan hier goed toeven en als zij de kennis krijgen, kunnen ook zij trots zijn op de historische betekenis en het gedachtengoed van dit monument in hun stad. Trots zijn dat, onlosmakelijk verbonden in dat monument, een beeld staat waarvan de maker een kunstenaar is die beschouwd wordt als een van de vernieuwers van de na-oorlogse Nederlandse beeldhouwkunst. Iemand die altijd experiment en vernieuwing nastreefde, en met een open visie naar de toekomst keek!

Arnhem wees trots op uw AKU-fontein en alles waar het voor staat!

Wij danken u voor uw tijd en de mogelijkheid om hier te spreken.

Giotta Tajiri
Tasha BV, Shinkichi Tajiri Estate

Ryu Tajiri
Shinkichi Tajiri Foundation

Erven van de beeldhouwer Shinkichi Tajiri, maker van 'The Explosive Forces of Nature', onderdeel van het AKU-fontein monument op het Gele Rijdersplein te Arnhem.

6 oktober 2014, inspreken bij de gemeenteraad van Arnhem